

Uunga siunnersuut: Imigassaq pillugu Inatsisartut inatsisaat nr xx, xx.xx 2018-imeersoq.

(Peqqissutsimut Naalakkersuisoq)

Saqqummiussissut

(Peqqissutsimut Naalakkersuisoq)

1. Siullermeerneqarnera

Naalakkersuisut sinnerlugit matumuuna imigassaq pillugu Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuut saqqummiutissavara.

Aallaqqaasiullugu oqartussaasut kommunit tamakkuninngalu suliaqartut assigiinngitsut inatsisissatut siunnersuutip suliarineqarneranut atatillugu soqutiginninnerminnik takutitsisimanerannut qutsavigissavakka.

Inuuneritta II, innuttaasut peqqinnerulernissaannut pilersaarusiame allaaserineqartumi, Naalakkersuisut peqqinnissamut politikki akuersissutiginikuuaat. Inuuneritta II-mi inuit inooriaasiata kingunerisartagaasa pinaveersaartinneqarnissaat inooriaatsimullu aalajangiisuusartut Kalaallit Nunaanni inuit peqqissusiannut pingaaruteqarnerpaat sammineqarput. Imigassamik hashimillu atornerluineq inuit peqqussusiannut ajornartorsiutaanersaapput, pilersaarummilu sammineqartunit pingaarnersaallutik.

Naalakkersuisut imigassamut tunngatillugu inatsisinik iluarsaaqqinnikkut Nunarsuarmi Peqqinnissamut Suliniaqatigiiffiup, WHO-p, sulissuteqarfigineqartussatut taallugit kaammattuutigisai arlallit malinniarpaat. Siunnersuut Nunarsuarmi Peqqinnissamut Suliniaqatigiiffiup WHO-p imigassamut tunngatillugu sunniuteqarluartumik pitsaaliuinissaq - pingaartumik imigassap takussaanerata, pissarsiarineqariaannaanerata nittarsaanneqarneratalu killilersornissaa - pillugu kaammattuutaanik tunngaveqarpoq.

Politiiniit, peqqinnissaqarfimmiit inunnik isumaginnittoqarfinniillu taamatullu Meeqqat illersuisuanniit paasissutissiissutigineqartut takutippaat, imigassamik pissuteqartumik annertuunik ajornartorsiuteqartugut. Nakuusernernik, kinguaassiutitigut atornerluinernik sumiginnaasimanermillu suliaqartoqartillugu imigassaq amerlanertigut pissutaasarpoq. Taamatuttaaq atornerluinerup, imminut toqoriaraluarternerup imminullu toquttarnerup akornanni ataqatigiittoqarpoq.

Inuusuttut atugarisaannik 2011-mi misissuinerme paasineqarpoq niviarsiaqqat 60 %-ii nukappiaqqallu 40 %-ii 15-iniit 17-inut ukiullit angerlarsimaffimmini atornerluinermik assigisaanilluunniit nalaataqartarsimasut.

Inuiaqatigiinni imigassamik atornerluineq nalinginnaavoq meeqqanut ilaqutariinnullumi atornerluiffiusuniittunut annertoorujussuarnik kingunipiloqartarluni. Imigassaq meerarpassuit

inuunerannik ima annertutigisumik aserorterisuusarpoq taakku ilarpassuisa inersimasutut inuunertik aqussinnaarpiartarnagu amerlaqisullumi namminneq atornerluisunnngortarlutik.

Atornerluineq naalliuuterpassuarnut pissutaasarpoq inuillu inooqataanissaraluannik annaasaqaataasarluni. Atornerluineq inuiaqatigiinnut sutigut tamatigut akisoqaaq. 2015-imi Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfiup nalunaarussiaq: "Atornerluinermut aningaasartuutaasartut" saqqummersippaa, atornerluinermut toqqaannartumik aningaasartuutaasartut tamarmiusut ukiumut 267 aamma 333 mio. koruunit akornanniissasut oqaatigineqarluni. Taakku Kalaallit Nunaanni tunisassiaasartut tamarmiusut nalingisa 1,93 %-iisa aamma 2,42 %-iisa akornannisut annertussuseqarput.

Taamaattumik pissutissaqarluarpoq suulluunniit atorlugit inuiaqatigiinni imigassamik atornerluineq pinaveersaartinniassallugu.

Inatsisissatut siunnersuummi imigassat aalakoornartortallit ersittumiitittarnerannut piunasaqaatit sukannerulersinneqarnissaat siunnersuutigineqarpoq. Taamaalilluni siunnersuutigineqarpoq imigassat aalakoornartortallit tamarmik pisiniarfinit nioqqutissanit allaniit assiaquteqartinneqassasut, taamaalillutik imigassat aalakoornartortallit tamarmik takussaasumiissanngimmata. Pisiniarfiit ataasiakkaarlutik aalajangertassavaat imigassat aalakoornartullit tuniniakkatik qanoq assiaquteqartissanerlugit.

Inatsisissatut siunnersuummi imigassanik aalakoornartortalinnik nittarsaassisarnissaq inerteqqutaassasoq siunnersuutigineqarpoq. Taamaakkaluartoq assiaqutsersukkat iluanni ininilu sassaallerfigineqartartuni imigassanik aalakoornartortalinnik tuniniaasoaarsinnaassaaq neqerooruteqartoqarsinnaallunilu.

Assiaqutsersuinikkut nittarsaasseqqusaannginnikkullu siunertaavoq meeqqat inuusuttullu pissusissamisunngitsumik sunnerneqarnissamat illersorneqarnissaat, taamatuttaaq meeqqat inuusuttullu imigassaq ulluinnarni nioqqutissatut nalinginnaasutut isigilissanngimmassuk.

Inatsisissatut siunnersuummi siunnersuutigineqarpoq kommunalbestyrelsi imigassaq pillugu akuersissuteqarnissamat aalajangiisartuussasoq kisiannili piunasaqaatigineqassalluni kommunalbestyrelsi meeqqanut inuusuttunullu kommunimi ingerlatsivimmut, peqqissutsimut pinaveersaartitsinermullu kommunimi ingerlatsivimmut, politiinut taamatullu pisariaqassappat nunaqarfimmi aqutsisunut pinngitsoorani tusarniaasassasoq. Siunnersuutigineqarportaaq imigassanik tuniniaanissamat akuersissuteqartoqarnissaanik qinnuteqaammut suliffeqarfimmi imigassanut tunngatillugu qanoq pissuseqarnissaq akuersissuteqarniarnerup ilaatut ilanngunneqartassasoq. Ataasiaannartumik atuuttussamik akuersissuteqartoqarnissaanik qinnuteqaammut akisussaassusilimmik sassaallernissamat aaqqissuussinerullu ingerlanissaanut pilersaarummik ilanngussisoqartassaaq.

Inatsisissatut siunnersuummi nerisassanik angerlaassassanik (take-away) pisinermut atatillugu imigassanik aalakoornartortalinnik tuniniaanissaq inerteqqutaassasoq siunnersuutigineqarpoq.

Inatsisissatut siunnersuummi imigassanik aalakoornartortalinnik tuniniaanermut sassaallertarnermullu piffissat ammaffiusartut allannngortinneqarnissaat siunnersuutigineqarpoq. Tuniniaanermut piffissat ammaffiusartut tassaassapput

ataasinngornermiit tallimannngornermut nal. 09.00-imiit 18.00-imut arfininngornikkullu 11.00-imiit 15.00-imut. Sassaallertarnermut piffissat ammaffiusartut tassaassapput ulluni tamani 12.00-imiit 24.00-imut, tallimanngorneq arfininngornerlu pinnagit, taakkunani piffissaq ammaffiusartoq allanngorani tassaassammat 12.00-imiit 03.00-mut. Juullip ulluini sassaallertoqartassanngilaq.

Siunnersuutigineqarportaaq niuertarfiit neriniartarfiillu imigassaq pillugu akuersisummik pigisaqartut taamatuttaaq imigassanik aalakoornartortalinnik tunisassiortut naleqqunnerusumik imigassartortoqartalernissaa siunertaralugu paasisitsiniaanernut Naalakkersuisunit aallartinneqartunut peqataasassasut.

Inatsisissatut siunnersuut imigassanik atuinerup sapinngisamik killilersimaarneqarnissaanut ilapittuutaassaaq. Taamaattumik imigassaq pillugu inatsisissatut siunnersuummi siunertarineqarpoq pitsaaliuiniarluni sulinerup tapersorsorneqarnissaa innuttaasullu pitsaasumik inuunerannut tunngavissiiinissaq, pingaartumik meeqqat inuusuttullu eqqarsaatigalugit. Meeqqat inuusuttullu tatituut atorfissaqartippavut inuiaqatigiinnik nukittuunik pilersitseqataasinnaasut.

Naggasiullugu Naalakkersuisut Siulittaasuata ukiortaami oqalugiaataanit oqaatsit uku issuaaffiginiarpakka:

”Taamaattorli aamma inuiaqatigiisugut ataatsimoorluta akisussaaffeqarpugut suliamik kivitseqataanissatsinnut. Suli meerarpassuupput inuuniarnikkut oqimaatsorsortut ikiorneqartariaqartullu. Taakku tunuttariaqanngilagut, najukkatsinni sanilerigutsigit, ilaqutarigutsigit oqartussaasulluunniit suliffiutaanniikkutta.”

”Meeqqagut siunissaraagut. Ullutsinni namminiilivinnissamut aqqut ingerlavigiuminarsarlugu ujaqqat piiarpavut. Meerartavullu taakkuusussaapput aqquusinniakkut tassuuna ingerlasussat.”

Taamatut oqaaseqarlunga siunnersuut Inatsisartunut oqallisigisassanngortippara.